

«Δεν πρέπει να αφήσεις να πάει χαμένη η ευκαιρία να μπεις στο χορό. Και στη ζωή και στο θάνατο»

interview

Ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΤΣΩΤΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ «ΤΟ ΚΑΡΑΒΑΝΙ ΠΟΥ ΧΟΡΕΥΕ»

«Το να διατρέξεις τον κόσμο έχει αξία αν το ταξίδι σε βοηθήσει να μάθεις...»

Χθες Παρασκευή παρουσιάστηκε το βιβλίο του Γιώργου Πετσωτά με τίτλο «Το καραβάνι που χόρευε», το οποίο αναφέρεται στο καραβάνι των «Δρόμων της Ελιάς» και στα ταξίδια του σε τόπους μακρινούς, με ορμητήριο τη Μεσοπεία και την Πύλο. Με την ευκαιρία αυτή, δέκα χρόνια μετά τα οδοιπορικά, μιλήσαμε με τον συγγραφέα για τα κί-

ντρα των ταξιδιών εκείνων αλλά και του βιβλίου του. Για τις προκλήσεις και τις κατακλυσμαίες εμπειρίες που ο ίδιος έζησε και περιγράφει, για το πώς ωριμάζουν με τον καιρό τέτοια βιώματα, για τις αντιφάσεις των τόπων, την ταυτότητα των ανθρώπων, αλλά και τη θέση της Ελλάδας στα σταυροδρόμια της ιστορίας και της γεωγραφίας.

Συνέντευξη στην Πέπη Αλευρά

■ Γιατί ο τίτλος «Το καραβάνι που χόρευε»; Πώς αναδύθηκε η συγκεκριμένη εικόνα από εκείνα τα ταξίδια;

Το 1998, ξεκινούν από την Αρχαία Πύλο οι πρώτοι οδοιπόροι, φίλοι της ελιάς, της περιπλάνησης και της μοτοσικλέτας, με την επιθυμία να γνωρίσουν τις άλλες πατρίδες της ελιάς και να ανακαλύψουν τη Μεσόγειο και τους ανθρώπους της. Η ιδέα ανήκει στον τότε Πρόεδρο του Επιμελητηρίου Μεσοπείας Γιώργο Καραμπάτο. Το Καραβάνι των οδοιπόρων της Ελιάς συγκροτείται κάθε φορά με πρωτοβουλία του εμπνευστή και αρχηγού του, για να περιπλανηθεί πότε στη Μεσόγειο, πότε στην Ασία και πότε στον κόσμο ολόκληρο. Ένα Καραβάνι που στο ταξίδι του μεταφέρει με το νου και την καρδιά την Ελλάδα, τη Μεσόγειο και τον πολιτισμό της Ελιάς. Ο δρόμος του έχει πολλή ταλαιπωρία αλλά και άλλη τόση ομορφιά. Οι οδοιπόροι, άγνωστοι και διαφορετικοί ο ένας από τον άλλον άνθρωποι, μέσα από το Καραβάνι ενώνονται και ζουν την ουτοπία τους σε κάθε ταξίδι με πάθος για την περιπέτεια και τη ζωή.

■ Κι αυτό το καραβάνι πότε χόρευε, πού και σε ποιους σκοπούς;

«Ο χορός είναι η κρυμμένη γλώσσα της ψυχής» έχει πει η Martha Graham, μια από τις μεγαλύτερες χορεύτριες όλων των εποχών. Ο χορός γεννήθηκε από την ανάγκη του ανθρώπου να ξερκίσει τους φόβους του, να εξευμενίσει τους θεούς, να εκφράσει τον έρωτά του και κυρίως να επικοινωνήσει. Το Καραβάνι των Δρόμων της Ελιάς στα ταξίδια του, ακολουθώντας τον ανάγλυφο του εδάφους, ένιωσε την ανάσα της γης και, περιπλανώμενο, άκουσε τις μουσικές του κόσμου. Υπό αυτές τις συνθήκες, στο άκουσμα της ρυθμικής μουσικής της γης, των τόπων και των ονείρων, το Καραβάνι δεν μπόρεσε να αντισταθεί στον πειρασμό του λικνίσματος. Πάνω σε μηχανή, σε φορτηγό σε λεωφορείο, στο δρόμο και όπου τόπος ή ουτοπία οι οδοιπόροι μπήκαν στο χορό της ζωής και της χαράς. Αλλά χόρεψαν και το χορό της ανείπωτης θλίψης όταν το Καραβάνι έχασε στον Κάυκασο τον καλύτερο συνοδοιπόρο, το Μιχάλη Καλογερόπουλο. Εκεί χόρεψαν το χορό του χαμού.

Το «Καραβάνι που χόρευε» αναδύεται ακριβώς από την εικόνα της περιπέτειας, των ταξιδιών, της συμβίωσης για λίγο καιρό με διαφορετικούς μεταξύ τους ανθρώπους, των επαφών με άλλους λαούς και πολιτισμούς και την διαπίστωση ότι ζωή και χαρά, θάνατος και θλίψη είναι πολύ-πολύ κοντά, έτσι που να αντιλαμβάνεσαι ότι δεν πρέπει να αφήσεις να πάει χαμένη η ευκαιρία να μπεις στο χορό. Και στη ζωή και στο θάνατο.

■ Ποιο πιστεύετε πως ήταν το κυρίαρχο κίνητρο των ανθρώπων που συμμετείχαν στα οδοιπορικά των «Δρόμων της Ελιάς»; Τι τους ωθούσε κυρίως σ' αυτή την περιπέτεια;

Το κυρίαρχο κίνητρο των ανθρώπων που συμμετείχαν στα οδοιπορικά των «Δρόμων της Ελιάς» ήταν το ταξίδι. Γιατί το ταξίδι είναι γνώση και περιπλάνηση. Το να διατρέξεις τον κόσμο με οποιοδήποτε μέσο, έχει αξία αν το ταξίδι μπορεί να σε βοηθήσει να διαπαιδαγωγηθείς, να μάθεις από τους άλλους πολιτισμούς και να καλλιεργηθείς. Οι άνθρωποι ταξιδεύοντας σπάνε τα φυσικά εμπόδια και έρχονται σε επαφή με άλλες κοινωνίες: θεμελιώδες στοιχείο της εξέλιξης και του μετασχηματισμού του ανθρώπινου πολιτισμού. Τα ταξίδια των ανθρώπων και οι πολιτιστικές ανταλλαγές προϋποθέτουν, με την καλή σημασία της έννοιας «Δρόμος», τη ρήξη των εμποδίων με σκοπό την ειρηνική συνύπαρξη ανάμεσα στους λαούς, σε κάθε εποχή της ανθρώπινης ιστορίας.

Οι «Δρόμοι της Ελιάς», ήταν η ιδανική ιδέα και ο τρόπος να ταξιδέψει κανείς διαφορετικά, ειλικρινά και αντικοινοπονητικά. Ακριβώς γιατί υποδηλώνουν το πνεύμα του πολιτισμού της ελιάς, ενοποιητικού στοιχείου της Μεσογείου. Οι άνθρωποι που συμμετείχαν

στα οδοιπορικά των «Δρόμων της Ελιάς» είχαν μια εσωτερική ανάγκη για μια άλλοι είδους επαφής με τη πραγματικότητα και τον κόσμο, σε μια κάποια απόσταση από την παγκοσμιοποίηση και τους εξαγκαταμους της σύγχρονης ζωής.

■ Και ποιο ήταν το δικό σας κίνητρο για να γράψετε αυτό το βιβλίο; Τι θέλατε να απαθανάτιστε και με ποιους αναγνώστες να συνομιλήσετε, μέσα από τις σελίδες του;

Πρώτα απ' όλα ήθελα να καταγραφούν προσπάθειες, γεγονότα και καταστάσεις που οδήγησαν, από το πουθενά, με απαρχή μια τρελή ιδέα του Γιώργου Καραμπάτου πριν από 20 χρόνια, στη διεθνή αναγνώριση των «Δρόμων της Ελιάς» από την UNESCO ως της 2ης Παγκόσμιας Πολιτιστικής Διαδρομής. Οι «Δρόμοι της Ελιάς» έχουν γράψει ιστορία στην UNESCO, στα Επιμελητήρια, τους Δήμους, τα κράτη και τις διεθνείς σχέσεις θα το λμούσα να πω.

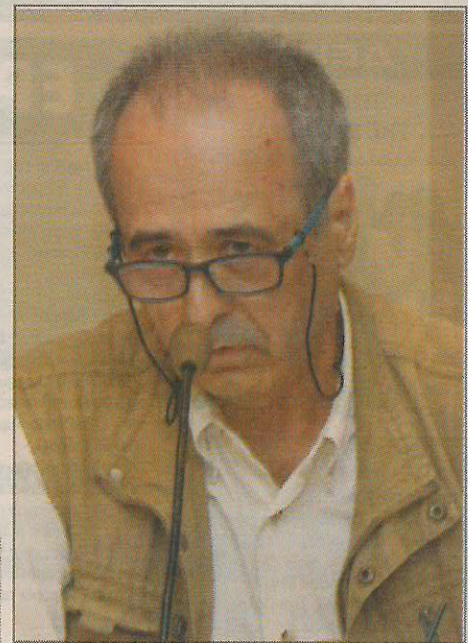
Η ιστορία αυτή έχει τους συντελεστές της και τα ονόματά της: Ο συγγραφέας και Πρόεδρος της Ελλάδας στην UNESCO Βασίλης Βασιλικός. Ο πρώην πρόεδρος του Επιμελητηρίου Μεσοπείας και εκτελεστικός διευθυντής του Πολιτιστικού Οδοιπορικού των «Δρόμων της Ελιάς» Γιώργος Καραμπάτος. Η πνευματική ψυχή των «Δρόμων της Ελιάς» ιστορικός-εθνολόγος Μαρινέλλα Κασιλιέρη. Και βέβαια όλοι οι οδοιπόροι, μοτοσικλετιστές και μη, που με κόπο, με δικά τους έξοδα και μεράκι, βοήθησαν συμμετέχοντας ανιδιοτελώς στα οδοιπορικά, ώστε οι Δρόμοι της Ελιάς να αποκτήσουν την φήμη και την αναγνωρισιμότητα που έχουν σήμερα σε όλο τον κόσμο. Ένα δεύτερο κίνητρο ήταν η διαπίστωση, μέσα από τη συμμετοχή μου σε αυτή την ιστορία, πως αρκεί μια τρελή ιδέα, το μεράκι, το πάθος και η ουτοπία λίγων ονειροπόλων, για να γίνουν πράξη πρωτοβουλιές που κανένας οργανισμός, κανένα υπουργείο και κανένας γραφειοκράτης δεν μπορεί ούτε κατά διάνοια να συλλάβει, να σχεδιάσει και κατ'ελάχιστο υλοποιήσει.

Κίνητρο, ακόμη, για τη συγγραφή του βιβλίου αποτέλεσε η ανάγκη να καταγράψω, όσο ακόμη ήταν φρέσκα στη μνήμη μου, γεγονότα και περιστάσεις που σχετίζονται με τις καταβολές μου, την καταγωγή μου, την οικογένειά μου, την πορεία μου στη ζωή και το υπουργείο Εξωτερικών, σε συνδυασμό με την εμπλοκή μου σε ένα εγχείρημα όπως αυτό της περιπέτειας των «Δρόμων της Ελιάς» - με κύρια έμφαση στην ιδιαιτερότητα να μπορεί κανείς να υπερασπίζεται παράδοση και πολιτισμό και να είναι υπερήφανος για τον τόπο του και την καλώς εννοούμενη ελληνικότητά του.

Τέλος, κίνητρο αλλά και χρέος ήταν μέσα από τις σελίδες του βιβλίου να αποτισώ φόρο τιμής στον αδικαιολογητό καλύτερο φίλο μου Μιχάλη Καλογερόπουλο, ο οποίος από τη στιγμή που εντάχθηκε στην περιπέτεια των «Δρόμων της Ελιάς», έδωσε και την ψυχή του για τη διοργάνωση του ταξιδιού «Ελλάδα - Πεκίνο - Μόσχα 2008». Στη μνήμη του είναι αφιερω-

■ Η Ελλάδα ιστορικά υφίσταται συνέπειες, μα και καρτώνεται οφέλη, ως σταυροδρόμι Ανατολής και Δύσης. Ποια είναι, θεωρείτε, η ιδανική της θέση σήμερα και στο εγγύς μέλλον;

Ως πολίτης μιλώντας, θεωρώ πως για να χαρακτηρίζεται η Ελλάδα ως σταυροδρόμι Ανατολής και Δύσης βασική προϋπόθεση νομίζω ότι είναι να αποκτήσει ξανά εθνική κυριαρχία, να διατηρήσει στο μέγιστο βαθμό τα στοιχεία του λαϊκού της πολιτισμού, να κάνει την τοπική αυτοδιοίκηση πραγματικά αυτοκαθοριζόμενη και όχι ετεροκαθοριζόμενη, να αυξήσει την αυτάρκεια με ενδυνάμωση του πρωτογενούς τομέα - ώστε να είναι πραγματικό σταυροδρόμι πολιτισμού και ανταλλαγών, παρά σταυροδρόμι πολέμων και συρράξεων. Πρέπει να είναι σταυροδρόμι επαφής λαών, πολιτισμού, γνώσης και εμπορίου. Και αυτό γίνεται όταν μιλάνε οι κοινωνίες απευθείας μεταξύ τους, με πολιτιστικές ανταλλαγές, εμπόριο, ταξίδια και επαφές. Και όχι με μεσολαβητές, εμπόρους πολέμου και μη δημοκράτες πολιτικούς. Από το 1998 μέχρι την αραβική άνοιξη, οι «Δρόμοι της Ελιάς» γύρισαν όλη τη Μεσόγειο: Τουρκία, Συρία, Λίβανο, Αίγυπτο, Λιβύη, Τυνησία, Αλγερία, Μαρόκο, Ισπανία, Πορτογαλία, Γαλλία, Ιταλία κλπ. Παντού οι οδοιπόροι ήταν καλοδεχούμενοι. Στις μισές από τις χώρες αυτές γίνεται πόλεμος και δεν μπορεί κανείς να ταξιδέψει, ούτε να έχει επαφές με αυτούς τους λαούς, όπου οι «Δρόμοι της Ελιάς» έχουν πολλούς φίλους κι επαφές. Κάτω από τις σημερινές γεωπολιτικές συνθήκες, μάλλον δεν μπορούμε να μιλάμε για μέλλον, ούτε εγγύς και ούτε απώτερο. Ιδανική θέση της Ελλάδας είναι αυτή που της ανήκει, σε αυτό το σταυροδρόμι, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, χωρίς εκπλάσεις σε στεριά και θάλασσα.

■ Ποιες ήταν οι σημαντικότερες προκλήσεις που αντιμετώπισαν οι ταξιδιώτες στους Δρόμους της Ελιάς;

Οι προκλήσεις είχαν περισσότερο χαρακτήρα φυσικής και ψυχικής καταπόνησης λόγω της φύσης του ταξιδιού. Πολλά χιλιόμετρα τη μέρα, κόπωση, κλιματικές συνθήκες (άλλοτε πολύ κρύο και άλλοτε θερμοκρασίες που έφταναν του 50 βαθμούς), κακές συνθήκες οδήγησης, πολλές φορές σε άσχημους δρόμους, αβάρεις διαδικασίες αναμονής και ελέγχου στα σύνορα, ανεφοδιασμοί και άλλα. Σε όλα αυτά πρέπει να προσθέσει κανείς τις υποχρεώσεις που κάθε Οδοιπορικός σε επαφές και συναντήσεις στις χώρες διέλευσης με Επιμελητήρια, Δήμους, Υπουργεία, Διεθνείς Οργανισμούς (π.χ. Διεθνές Συμβούλιο Ελαιολάδου στη Μαδρίτη, Επιμελητήριο Μόσχας, Πανεπιστήμιο και Επιμελητήριο Αλμάτου κλπ).

■ Όταν καταλάγισε κάπως μέσα σας η εμπειρία του ταξιδιού, ποια συναισθήματα και σκέψεις κυριάρχησαν γι' αυτήν; Και πώς παρατηρείτε να «ζυμώνεται» εντός σας ένα τέτοιο βίωμα, όσο περνούν τα χρόνια;

Αναστοχάζεσαι, ποια ήταν τελικά η σκοπιμότητα και ποιες οι ωφέλειες από αυτήν την κοινή περιπέτεια; Νομίζω ότι την καλύτερη απάντηση, μετά την ανάγνωση του βιβλίου, την έδωσε ο φίλος και συγγραφέας από το Παρίσι Λάκης Προγκίδης: «Πρόκειται για μια συλλογική εμπειρία η οποία, πρώτον, μας διδάσκει για άλλη μια φορά την ασίγητη ελληνικότητά μας, ήτοι την προδοσία ρίζα μας, και, δεύτερον, μας φρονιματίζει σχετικά με τη Λερναία Ύδρα του καταναλωτισμού: δεν παλεύεται Γιώργο μου!... Κι όμως συμφωνώ απόλυτα ότι τούτη η δράση, τούτη η εκπολιτιστική εκστρατεία έπρεπε να γίνει, όπως ακριβώς έγινε, παρ' όλες τις απώλειες και παρ' όλες τις χαμένες ελπίδες». Το πώς «ζυμώνεται» μέσα μου ένα τέτοιο βίωμα; Με μπόλιασε με υπομονή και δύναμη, να μην αλλάξω μέσα στις μεγάλες αλλαγές που μας αλλοτριώνουν και μαζί με μας «καλάνε» τη χώρα μας και τον πολιτισμό της.

■ Από τη θητεία σας στους κόλπους της ελληνικής διπλωματίας, στην Ελλάδα και το εξωτερικό, ποια βασική προσωπική αρχή έχετε αποκομίσει για τις σχέσεις μεταξύ διαφορετικών κρατών, κοινωνιών ή και απλών ανθρώπων;

Δεν ανήκω στον διπλωματικό, αλλά σε διοικητικό κλάδο του υπουργείου Εξωτερικών. Αυτό όμως που θα μπορούσα να πω είναι ότι έχω διαπιστώσει πως οι άνθρωποι που εργάζονται στο σύστημα των διεθνών σχέσεων έρχονται πιο κοντά, όταν εκδηλώνονται και συμπεριφέρονται όπως πραγματικά αισθάνονται και όπως πραγματικά είναι - χωρίς φανφάρες και επίδειξη στοιχείων που δεν τους ανήκουν. Εννοώ, δηλαδή, ότι ως υπάλληλος του υπουργείου Εξωτερικών και ως Έλληνας, μπορεί να κατάγομαι από ένα άγονο χωριό της ορεινής Φωκίδας, το μονοτάξιο σχολείο του οποίου όμως, όπου έμαθα τα πρώτα γράμματα, μου έδωσε τη δυνατότητα να τελειώσω το γυμνάσιο και να κάνω σπουδές στη Γαλλία.

Σημαία μου στις σχέσεις μου με ανθρώπους άλλων κρατών είναι οι τόποι μας και ο ιδιαίτερος λαϊκός της πολιτισμός της Ελλάδας - εξ ου και η «Ελιά». Δεν έχουμε ανάγκη να δανειστούμε κανένα πρότυπο συμπεριφοράς που δεν μας ανήκει - χωρίς να απορρίπτουμε τα πρότυπα των άλλων. Πιστεύω και υποστηρίζω όπου βρεθώ κι όπου σταθώ την ελληνική ιδιαιτερότητα, από τον πιο απλό πολίτη μέχρι τον μεγαλύτερο άνθρωπο του πνεύματος, με τη βοήθεια μεγάλων Ελλήνων στοχαστών όπως ο Κορνήλιος Καστοριάδης, συγγραφέων όπως ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, σύγχρονων ποιητών όπως ο Σεφέρης και ο Ελύτης.